

Mušķērāji un dzeguzēns

Mušķērājs – mazs putniņš ar melnu muguru un melnu cekulu – bija tikko atgriezies no Āfrikas, kur pavadījis ziemu, un nu meklēja priedi ar dobumu, kurā pērn izšķīlies no oļiņas.

Ak bēda! Viņa ligzdiņu jau bija aizņēmis cits mušķērājs un dziedādams aicināja sieviņu, kas perēs mazuļus.

Vai mušķērājs stipri noskuma? Nē – ja pērnā gada ligzdiņa aizņemta, mušķērāji meklē citu mājvietu. Arī šis mušķērājs atrada dobumu, ko nesen bija izkalis dzenis. Nu putniņš sāka dižoties un aicināt saimnieci.

Pēc laiciņa pielidoja mušķērāju meitene, aplūkoja dobumu, pagrozīja galviņu, bet šai laikam mājoklis nepatika. Aizlidoja.

Otrā rītā mušķērājs atkal dižojās un dziedāja uz nebēdu. Vecpuišos palikt vis negribēja.

Pielidoja cita mušķērāja un ilgi pētīja dobumu. Šis nu tik svilpoja mīļvārdiņus, cilāja asti un spārniņus. Ai, kā patika jaunā mušķērāja!

Un, ko domā, drīz vien abi vienojās par kāzām.

Pie mušķērājiem pieņemts, ka ligzdiņu būvē sieviņa, bet saimnieks grozās turpat tuvumā un piedalās tikai kā līdzjutējs.

Mušķērāja ar knābi atlobīja priecī mizu un nesa uz dobumu. Ligzdiņas būvei viņa izmantoja arī bērza tāsīs, sīkus zariņus un sūnu.

Beidzot ligzdiņa bija gatava. Nu mušķērāja dēja oliņas un perēja, bet mušķērājs meklēja kāpurus, knišļus, mušiņas un baroja perētāju. Pati tikai retu reizi atstāja ligzdiņu, lai noķertu kādu kukainīti. Tas parasti notika pusdienlaikā, kad saulīte iespīdēja ligzdiņā. Oliņas nedrīkstēja atdzist.

Kādu dienu, kad mušķērāju pāritis bija prom, pie ligzdiņas pielidoja dzeguze. Arī tai bija laiks dēt. Šī nu žigli norija vienu no mušķērāju oliņām un tās vietā iedēja savu.

Kāpēc dzeguzes savas olas dēj citu putnu ligzdās? Vai slinkuma dēļ tās nebūvē savu ligzdiņu? Nē, tam ir cits iemesls. Dabā iekārtots, ka dzeguzei vienā vasarā jāizdēj no desmit līdz pat divdesmit olām. Tik daudz mazuļu vienā ligzdiņā ne ietilpināt, ne vecākiem piebarot un izaudzināt.

Vai mušķērāji pamanīja dzeguzes viltību? Liekas, ka ne. Kad mazuļi izšķīlās, dzeguzēns bija lielāks un stiprāks. Viņš pamanījās pirmais paņemt barību. Taču ar to vēl nebija diezgan – trešajā dienā šis pārvēla mušķērāju mazuli pār ligzdas malu. Tāds pats liktenis piemeklēja arī citus mazuļus.

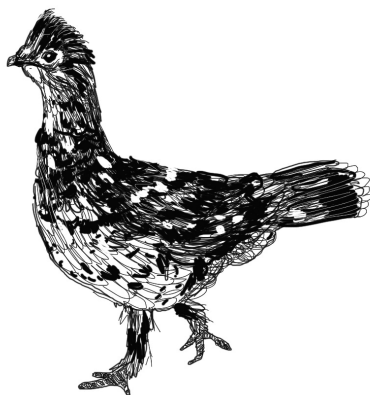

Bet mušķērāji turpināja barot ēdelīgo dzeguzēnu, līdz kādā dienā viņš jutās stiprs diezgan, lai aizlidotu.

Vai putni nemaz nenosoda dzeguzes, kas liek tiem audzināt savus mazulus? Nosoda gan! Cilvēki, kas pazīst putnu balsis, zina, cik nicīgi citi putni pret tām izturas. Putniem ir pat īpaši izsaučieni, ar ko tie apsaukā tikai dzeguzes.

Viltīgā irbīte

Vai zini, ka irbes meklē labības lauku vai kuplu zāli, kur perēt mazuļus? Kad putnēni jau izšķīlušies no oļiņām un paši sāk meklēt barību, zāle vai labības stiebri tos pasargā no vanaga, ērgļa vai citiem plēsoņām.

Šai irbīšu māmiņai nu gan bija paveicies. Ak, kas par kuplu saimi! Un visi bērniņi bija ņipri! Kā oļiņai čaumala pušu, tūliņ skraidīja pa lauku šurp turp. Pati irbīte nu gan bija lepna par perējumu. Bet putnēni reizēm kļuva pārgalvīgi – dažs aizskrēja tālu prom no bara un viegli varēja kļūt par laupījumu, tāpēc irbīte tos neatlaidīgi uzmanīja un sauca:

– Kluk, kluk, bariņā! Kluk, kluk, bariņā!

Vai putnēni vienmēr klausīja savu māmiņu? Nē, te kāds aiztecēja uz grāvmali, te – ieklīda pašā rudzu biezumā, kur šo nevarēja ieraudzīt. Bet irbīte tik sauca atkal un atkal:

– Kluk, kluk! Kluk, kluk!

Tā nu gadījās, ka kāds no irbēniem bija aizklīdis tālu prom no bara. Mazais putnēns, neredzēdams māti un citus putnēnus, pamatīgi nobijās un sāka brēkt – nu tieši tāpat, kā dara cilvēku bērni, kad nokļuvuši nelaimē.

Tuvējo māju puika Jancis bija atnācis līdzī tētīm uz labības lauku. Kamēr tētis plāva zāli aizaugušajās grāvmalēs, zēns meklēja zemes bišu šūniņas. Staigādams pa lekno zāli, viņš pamanīja mazo irbēnu. Puikam kļuva putniņa žēl. Paņēmis brēcēju plaukstā, Jancis nesa to rādīt tēvam.

– Re, ko atradu! – viņš priecīgs sauca.

Bet nu traci sacēla irbīšu māmiņa. Ak, kā šī kļūgāja! Viss lauks un mežmala skanēja. Irbīte prasīja atpakaļ savu bērnu. Būtu Jancis to sapratis, tūliņ putniņu palaistu. Bet abi ar tēti tikai skatījās un brīnījās, kāpēc irbīte taisa tādu troksni.

Pēkšņi irbīšu māmiņa paklupa, nokrita zemē un izskatījās kā beigta. Vai, pat spārns bija atkāries!

– Varbūt esmu irbīti aizplāvis, – tēvs bēdējās un gāja skatīties, kas irbītei kaiš.

Nebija vēl necik tuvu piegājis, kad šī – švirkt! – augšā un lido prom. Re, kāda blēde!

Aiz pārsteiguma Jancis bija palaidis vaļā irbēnu. Kad attapās, putniņš jau bija prom. Nu zēns saprata, ka irbīšu māmiņa ir liela gudriniece. Lai atgūtu bērnu, pievērsa sev uzmanību, kamēr irbēns atrada savu bariņu.

Redzi, mazais, lai uz zemes saglabātos dzīvība, ikviena radība cenšas saglabāt savus pēcnācējus. Tā darija arī irbīte.